

Espoo Espoonkartano/Mankby

Keskiaikaisen kylätonttialueen koekaivaus 2003
Kaivauskertomus

Ulrika Rosendahl

Museoviraston rakennushistorian osasto

Arkisto- ja rekisteritiedot

Tutkimuskohde:	Espoo, Espoonkartano/Mankby (Esbobyn ja Mankbyn keskiaikaisten kylien välinen alue)	
Kunta:	Espoon kaupunki	
Tutkimuksen laatu:	Uhatun alueen koekaivaus	
Kohteen ajoitus:	Keskiaika	
Peruskarttalehti:	20 3212	
Koordinaatit:	6676 440 - 480 / 2532 270 -290 Suomen KKJ (Uusi)	
Maanomistaja:	Esbogård ab	
Tutkimuslaitos:	Museovirasto, rakennushistorian osasto, yhteistyössä mukana Espoon kaupunginmuseo	
Kaivauksenjohtaja:	Ulrika Rosendahl	
Tutkimusavustajat:	Hanna Suisto ja Wesa Perttola	
Kenttätyöaika:	1-8.10.2003	
Tutkitun alueen laajuus:	n. 150 m x 15 m:n kaista koekuopitettua aluetta	
Tutkimuskustannukset:	5 600 €	
Löydöt:	1700-1900-l, ei otettu talteen	
Aikaisempi tutkimus:	Museoviraston arkeologian osasto, Espoon inventointi 1962, Matti Huurre Espoon kaupunginmuseo, keskiaikaisten kylämäkien inventointi 2000, Teija Nurminen Museoviraston rakennushistorian osasto, Uudenmaan keskiaikaisten sätereiden ja kuninkaankartanoiden inventointi 2003, Ulrika Rosendahl	
Alkuperäisen kaivauskertomuksen säilytyspaikka:	Museoviraston	rakennushistorian osaston arkisto, Helsinki.

Tiivistelmä

Lokakuussa 2003 Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti pienimuotoiset koekaivaukset Espoonkartanossa. Tutkimuksen syy oli E.ON:in (entisen Espoon sähkön) biokaasuputken rakennushanke. Putken linjaus oli suunniteltu lähelle aluetta, joka oli Espoon Museon keskiaikaisten kylätonttien inventoinnissa vuonna 2000 todettu muinaisjäännösalueeksi.

Nykyisen Espoonkartanon alueella on keskiajalla sijannut Esboby kylä, joka oli yksi pitäjän vanhimmista ja keskeisimmistä kylistä. Hieman nuorempi Mankbyn kylä on myöhemmin irtaantunut Esboby emäkylästä. Tutkittava alue oli näiden molempien kylien väli-maastossa.

Tutkimusten edetessä varmistui kuitenkin että putken linjaus ei tule menemään tärkeiden kulttuurikerrosten läpi, Keskiaikaisia löytöjä ei tullut kaivauksilla vastaan, eikä muutakaan keskiaikaiseen tai uuden ajan alun toimintaan viittaavaa.

Peruskarttaote

Sisällys

Arkisto- ja rekisteritiedot	2
Tiivistelmä	3
Peruskarttaote	4
Johdanto	6
Esoboy ja Mankby	7
Tutkimuskohde ja –menetelmät	8
Tulokset	9
Lähteet ja Kirjallisuus	11
Koekuoppaluettelo	12
Koepistoluettelo	14
Liitteet	16

Liitteiden sisällys:

1. Karttaliite

- Yleiskartta 1:1000
- Koekuopat ja vaaitusluvut 1:150
- Ämmänsuo - Kivenlahti, kaasuputken alustava linjaus. Kartan osa, mk 1:2000. Lähde: Suunnittelukeskus, VHT 1814-C3406 203
- Charta öfver Esbo gårds åker, Carl Hagström 1779. Lähde: Härö 1991:26 (Alkup. Suomen Kansallisarkisto, Maanmittaishallituksen maanmittausarkisto, B 7 9/1)

2. Kuvaliite

- Esimerkkejä löydöistä
- Musta-valkokuvaluettelo
- Dialuettelo

Johdanto

Lokakuussa 2003 Museoviraston rakennushistorian osasto suoritti koekaivaukset Espoonkartanossa. Tutkimuksen syy oli E.ON:in (entisen Espoon sähkön) biokaasuputken rakennushanke. Putken linjaus oli suunniteltu lähelle aluetta, joka oli Espoon Museon keskiaikaisten kylätonttien inventoinnissa vuonna 2000 todettu muinaisjäännösalueeksi. Museovirasto totesi lausunnossaan 25.9.2003 (Dnrro 191/304/2003) että aluetta oli tutkittava arkeologisin kaivauksin ennen rakennustöiden aloittamista.

Alueella on sijannut 1556 perustettu Espoon kuninkaankartano, jolla sinänsä saattaisi olla arkeologista arvoa, ja tämän lisäksi alueella on ollut vanhempaa asutusta. Nykyisen Espoonkartanon alueella on keskiajalla sijannut Esboby kylä, joka oli yksi pitäjän vanhimmista ja keskeisimmistä kylistä. Hieman nuorempi Mankbyn kylä on myöhemmin irtaantunut Esboby emäkylästä. Tutkittava alue oli näiden molempien kylien välimaastossa, ja koska keskiaikaisten kylien tarkkaa sijaintia ei ole mahdollista määrittää ilman arkeologisia tutkimuksia oli järjestettävä koekaivaus alueelle tarkistamaan ettei kiinteisiin muinaisjäännöksiin kajota rakennushankkeen yhteydessä. Tutkimusten edetessä varmistui kuitenkin että putken linjaus ei tule menemään tärkeiden kulttuurikerrosten läpi, keskiaikaisia löytöjä ei tullut kaivauksilla vastaan, eikä muutakaan keskiaikaiseen tai uuden ajan alun toimintaan viittaavaa, joten alue voidaan vapauttaa E.ON:in hankkeelle.

Tutkimuksista vastasi Museoviraston rakennushistorian osasto yhteistyössä Espoon kaupunginmuseon arkeologin, Tryggve Gestrinin, kanssa. Rakennuttaja; E.ON, vastasi kustannuksista. Kenttähenkilökunta koostui kolmesta henkilöstä: Ulrika Rosendahl, Hanna Suisto ja Wesa Pertola. Rosendahl johti kenttätöitä ja teki tutkimusten jälkityöt, Suisto ja Pertola toimivat tutkimusavustajina kentällä. Kenttätöitä kesti reilun viikon; 1.10.-8.10.2003.

Esboby ja Mankby

Esboby lienee Espoon 1200-luvun ruotsalaisen uudisasutuksen ensimmäisiä kyliä, ja Esbobyin emäkylästä on sittemmin irtaantunut Mankbyn ja Träskbyn kylät. (Lindholm 1999:12) Keskiaikaisen Esbobyin tontin tarkkaa sijaintia ei tunneta, mutta tiedetään että suurin osa sekä Esbobyin että Mankbyn tiloista lunastettiin kruunulle vuonna 1556 Espoon kuninkaankartanoa perustettaessa, (Ramsay 1924:265-267) joten on arveltu että Esbobyin kylätontti on sijainnut samalla paikalla missä kartanon tonttimaakin, eli Mankinjoen ja Gumbölejoen yhtymäkohdassa. Mankbyn tonttipaikka on arveltu sijaitsevan kartanosta lounaaseen, nykyisen Finnsintien varrella olevalla mäellä. (Lindholm 1999:12). Vanhin säilynyt kartta Espoonkartanosta on tosin vasta Carl Hagströmin kartta vuodesta 1779, (ks. liite) jossa nämä kylät eivät ole merkitty karttaan, tuolloin sijaitsi paikalla ainoastaan Espoonkartanon pellot ja rakennuskanta.

Kirjallisen lähdeaineiston tiedot Esbobyin ja Mankbyn keskiajasta ovat niukkoja. Paikannimi ”Espa” esiintyy lähteissä ensimmäisen kerran vuonna 1431, kirjeen päiväyksessä ohimennen mainittuna. (FMU 1999) Varmuudella ei voida sanoa jos kyseinen maininta viittaa kylään vaiko koko pitäjään. Kaksikymmentä vuotta myöhemmin, 1451, mainitaan sekä Espoon pitäjä että Esbobyin boli Raaseborgin linnaläänin ”Markagäll”-luettelossa. (FMU 2898) Mankby, sen sijaan, ei esiinny lähdeaineistossa ennen vuotta 1519. (Lindholm 1999:13)

Esboby oli kuitenkin todennäköisesti keskiaikaisen pitäjän keskeisimpiä kyliä, ottaen huomioon että Esbobyin kylän mukaan ei nimitetty vain Esbobyin veroboli, vaan myös koko Espoon pitäjä. Esbobyin tärkeään asemaan viittaa myös se, että Esbobylla oli 1540-luvulla koko pitäjän korkein tila- ja veromarkkaluku, (Ramsay 1924:41) ja oli siis ainakin keskiajalta pois siirtyessä huomattava asutuskeskittymä Espoon mittapuulla. Yksi syy Esbobyin alueen suosimiseen oli varmaan edullinen sijainti hyvän viljelysmaan ja jokien sekä koskien varrella. Kuninkaankartanon perustaminen tähän paikkaan tuskin ollut sattuma, pikemminkin oli kyseessä vanhastaan tunnetun otollisen alueen hyödyntäminen kruunun tarpeisiin. (Vrt. Lindholm 1999:12-13)

Esbobyin ohi kulki todennäköisesti jo varhaisessa vaiheessa Turun ja Viipurin välinen maantie, joka näkyy 1700-luvun lopun kartoissa (KA/MMA B7 9/1, Alanen&Kepsu 1989: 35) Tämä tielinjaus, joka nykyaikana on nimitetty kuninkaantieksi, seurasi nykyistä kuninkaankartanontietä länteen Finnsintien risteyksen asti, jossa se teki mutkan, kääntyen lounaaseen, ja seurasi täten nykyistä Finnsintietä Mankbyn mahdollisen kylätontin läpi.

Espoonkartanon 1700- ja 1800-luvun rakennuskanta sijaitsevat edelleen suureksi osaksi alkuperäisillä paikoillaan, (Härö 1991:24-30) ja moderni taajama-ausutus ei ole levinnyt tähän suuntaan. Nykyinen Espoonkartano on ympäristössään hyvin säilynyt kokonaisuus, joka kuitenkin leimaa enemmän kuninkaankartanon suurtilamaisema kun keskiaikaiset kylätonttimäet.

Tutkimuskohde ja –menetelmät

E.ON:in putkilinjaus oli kenttätöiden aloittaessa jo paalutettu maastoon. Suunniteltu putkikaivanto muodostaisi kolmen metrin levyisen kaistan, ja työmaa-alueesta, joka koko leveydeltään oli tutkittava, tulisi 15 m leveää. Kolmen metrin päästä tulevasta putkilinjasta sijaitsi jo olemassa oleva viemäriputki, jonka kaivot on merkitty yleiskarttaan. (ks. liite) Putkilinjaus oli suunniteltu kulkevan Ämmäsuolta Kivenlahdelle niin, että Espoonkartanon kohdalla se tulisi kulkemaan noin luode-kaakkoissuuntaisesti ylittäen Kuninkaankartanontien Finnsintien tiehaaran lähellä. (ks. karttaliite) Tutkittava alue koostui Kuninkaankartanontien molemmilla puolilla sijaitsevista alueista. Tien pohjoispuolella sijaitsi viljelemätön terassi, jonka korkeus oli n. 15-17 mmpy, laskeutuen luoteeseen, jossa sijaitsi pelto alemmilla korkeuksilla. Tien eteläpuolella korkeus oli hieman pohjoispuolta matalampi, n. 14-15 mmpy, täällä sijaitsi vesakko umpeen kasvaneella entisellä peltoalueella.

Kuva 1. Tutkimusalue tien pohjoispuolella. Panoraama koottu kuvista 125 358:7-10 MV-luettelosta.

Kuva 2. Tutkimusalue tien eteläpuolella. Panoraama koottu kuvista 125 358:14-15 MV-luettelosta

Putken itäpuolelle jäi Espoonkartanon Krouvirakennus, ”Krogen”, joka lienee sama rakennus, joka esiintyy jo Hagströmin kartassa vuodesta 1779. (Härö 1991:30) Hagströmin kartassa tutkimusalue oli peltomaana, tutkimusalueen pellot ovat kartassa esiintyvät pellot nro.23-25, edelleen olemassa olevan peltotien länsipuolella. Joutomaa-alue pelto 24:n ja 25:n länsipuolella on maastossa nouseva jyrkkä mäki, joka ei soveltunut viljelyyn. (Ks. Karttaliitteet)

Tutkimusten aikana kaivettiin yhteensä 6 kpl 1x1 m koekuoppaa ja 11 kpl 0,5x0,5 m koepistoa. Kenttätöitä aloitettiin vetämällä peruslinja tien pohjoispuolella E.ON:in paalujen 126 ja 127 linjaa seuraten. Toinen linja vedettiin tutkimusalueen länsirajaa seuraten, eli 7,5 m päästä peruslinjasta. Koska peruslinjan itäpuolella kerrokset oli todennäköisesti jo tuhottu edellä mainittua putkea kaivatessa, ei vedetty linjaa peruslinjan itäpuolelle. Linjoja pitkin sijoitettiin koekuopat siten, että

kuoppa 2 sijoitettiin peruslinjalle 5m päästä paalusta nro.127 ja kuoppa 1 suorakulmassa paalu nro.127:n kanssa toisella linjalla. Tämän jälkeen sijoitettiin kuopat kymmenen metrin välein linjoja seuraten. Kuoppien lisäksi sijoitettiin myös koepistot 10 ja 11 linjoille.

Kuva 3. Tutkimusalue oli entistä peltomaata. Kuvassa perunanpoimintaa Krogenin eteläpuolella v.1914 (Espoon kaupunginmuseon arkisto/Härö 1991, kuvaaja tuntematon)

Tien eteläpuolella ei vedetty linjoja runsaan kasvillisuuden takia, alueelle sijoitetut koepistot nro 1-9 kaivettiin pääilmansuuntien mukaisesti ja sijoitettiin kartalle bussolin ja mitan avulla. Tunnettuina pisteinä käytettiin E:ON:in paalut 128 ja 130. Korkeus mitattiin vaaituskojeella koko alueelle paalulta nro.127, johon Suunnittelukeskuksen maanmittari Juhani Rinne oli merkinnyt korkeus (18.37mmpy).

Kuopat ja pistot kaivettiin pääosin lapiolla, ja tarvittaessa lastalla. Kuopat kaivettiin luonnollisia kerrostumia seuraten, ja löydöt otettiin talteen kerroksittain. Pistoissa myös huomioitiin esiintyvät kerrokset, mutta dokumentoitiin ne lähinnä profiilista. Kaivaustyön ohella suoritettiin myös pintapoimintaa alueen pohjois- ja luoteispuolella sijaitsevalla kyntöpelolla. Tutkimusryhmä vastasi yhdessä kaivausten dokumentoinnista.

Tulokset

Koekaivausten aikana ei tullut vastaan keskiaikaisen asutuksen merkkejä. Kaivetuissa kuopissa ja pistoissa oli paksut sekoittuneet maakerrokset, mutta näiden alta ei tullut rakenteita eikä kulttuurikerroksia vastaan.

Kaikki löydöt tuli sekoittuneista kerroksista, ja edustavat lähinnä 1700-1900-luvun esineistöä. Poikkeuksena oli kvartsikivestä isketyt iskokset, jotka ilmeisesti ovat peräisin kivilaudelta. Espoonkartanon alue sijaitsee hyvin lähellä Sperringsin alueen kivilaudisia asuinpaikkoja, (ks. Matti Huurteen inventointi 1962 MV/AO Espoo), joten nämä löydöt eivät tulleet yllätyksinä. Ottaen huomioon, että kyseiset iskokset tulivat sekoittuneesta maakerroksesta, ja eivät siis enää sijanneet alkuperäisissä kontekstissaan, päätettiin, keskusteltua AO:n aluevalvoja Helena Rannan kanssa, että kyseiset kvartsit eivät aiheuta lisätutkimusten tarvetta.

Muista löydöistä vanhimmat ajoitettavat löydöt olivat pari liitupiipun vartta, jotka ilmeisesti ajoittuvat 1700-luvun puolelle. Vaikeasti ajoitettavat punasavikeramiikat ovat todennäköisesti saman ikäisiä tai nuorempia. Tämän lisäksi löytyi pullolasia, fajanssia, posliinia yms. joka ilmeisesti liittyy 1900-luvun alkuun tai korkeintaan 1800-lukuun. Löytömateriaaliin kuului myös kuonaa, joka saattaa liittyä sepänpajaan joka sijaitsi tutkimusalueen läheisyydessä ainakin 1779 kartan mukaan. (ks. liite 1) Löydöt otettiin talteen kentällä ja huomioitiin raporttia kirjoittaessa (ks. koekuoppa- ja koepistoluettelot, s. 11-14), mutta jälkityövaiheessa kaikki löydöt poistettiin. (esimerkkikuvia, ks. liite 2)

Tutkitun alueen koillispuolella sijaitsi kyntöpelto, jossa todennäköisesti olisi ollut mahdollista tehdä arkeologisesti kiinnostavia havaintoja, jos tällä puolella olisi ollut keskiaikaista toimintaa. Peltoa kävellessä poimittiin kuitenkin pellon pinnasta vain yksi punasavikeramiikkapala ja vähän tiiltä.

Löytöryhmä, joka loistaa poissaolollaan tässä materiaalissa on palanut savi. Keskiaikaisista ja 1500-luvun kylätonteilta löytyy yleensä runsaasti tätä savitiivisteeksi tulkittua savea. Espoonkartanon kaivauksissa tuli ainoastaan pari palaa palanutta savea, ja nekin sekoittuneesta kontekstista. Tämä viittaisi siihen, että keskiaikainen kyläasutus ei ole sijainnut tutkitulla alueella, ei edes tuhoutuneena sekoittuneessa kerroksessa.

Todennäköisempää on, että tutkittu alue on ainoastaan ollut vanhaa peltoa, ja käytössä ainakin 1700-luvun lopulta asti. Tutkimukset eivät siis tuoneet lisävaloa Esboby ja Mankbyn sijainnin määrittelyyn, mutta sinänsä tulkinnat siitä että kylätontit olisivat sijainneet tutkitun alueen molemmilla puolilla olevilla mäillä saattaa edelleenkin hyvin pitää paikkaansa. Näin ollen, 15 m levyinen kaista joka nyt oli tutkimuksen kohteena voidaan vapauttaa rakentamiseen, kunhan alueen tutkimattomat alueet pysyvät koskemattomina.

Helsinki, 23 lokakuuta 2003

Ulrika Rosendahl

Lähteet ja Kirjallisuus

Alanen Timo & Kepsu Saulo 1989, *Kuninkaan Kartasto Suomesta - Konungens Kartverk över Finland 1776 - 1808*. Tampere.

Härö Erkki 1991, *Espoon rakennuskulttuuri ja kulttuurimaisema/Byggnadskulturen och kulturlandskapet i Esbo*. Espoon kaupunginmuseo. Hankoo.

Lindholm Dan 1999, Espoon keskiaikainen asutus. *Välähdyksiä keskiajasta – Espoo keskiajalla ja uuden ajan taitteessa / Glimtar ur medeltiden – Esbo under medeltiden och början av Vasatiden, Espoon kaupunginmuseontutkimuksia 6*. Espoo. Sivut 5 – 47.

Ramsay August 1924, *Esbo socken och Esbogård på 1500-talet*. Helsingfors

FMU, Finlands Medeltidsurkunder, Raporttiin käytetty sähköinen versio osoitteessa <http://www.sls.fi/fmu/index.htm>. (15.10.2003) Painettu versio; Hausen, Reinhold. *Finlands medeltidsurkunder I-VIII*. Helsingfors 1910-1935.

Koekuoppaluettelo

Tutkimusten yhteydessä kaivettiin kuusi 1x1 m:n koekuoppaa. Kaikki kuopat sijaitsivat tien pohjoispuolella, ja seurasivat siellä olevan peruslinjan suuntausta. Kuopat sijoitettiin 10m välein, kahdessa rivissä, niin että toinen rivi seurasi päälinjaa, ja toinen linja meni päälinjan suuntaisesti seuraten uhatun alueen länsiraja 7,5 m päälinjasta. Koekuoppien maakerroksille annettiin juoksevia Y- eli yksikkönumeroita kuoppakohtaisesti. Alla mainitut koordinaatit ilmaisevat kuoppien keskuspuoleen sijaintia map-info ohjelmassa tehdyn yleiskartan mukaan.

Koekuoppa 1

X: 6676 424,3
Y: 2532 320,1
Z: 17,13-17,60

Kerrokset:

- Y100, 0 - 10cm, turvekerros.
- Y101, 10 - 30cm, sekoittunut pintakerros. Läikikäs Hiekkamaa, jossa epätasaisesti savilinssejä. Tumman- ja vaaleanruskea väriltään. Kuopan pohjassa yksikkö jatkuu n. 25 cm:n leveänä ojamaisena ilmiönä 35 cm syvyyteen.
- Y102, 30cm - . Vaalea savensekainen kova hiesu, tulkittu pohjamaaksi. Kuopan pohjoiskulmaan kaivettu tarkistuskuoppa 45cm syvyyteen.

Löydöt: Uutta fajanssia ja lasia, tiiltä, punasavea ilman lasitettua pintaa 2 kpl, 7cm pituinen rautanaulan katkelma, 5cm pituinen ns. hevosenkenkänaula. kaikki Y101:stä

Koekuoppa 2

X: 6676 432,8
Y: 2532 320,1
Z: 17,22 - 17,83

Kerrokset:

- Y200, 0 - n.10 cm ruskea möyheän pehmeä pintamulta.
- Y201, n.10 - 20 cm vaaleankirjava sekoittunut krs. Edellistä selvästi kovempi
- Y202, n 20 - 40 cm, osittain syvemmälle. Vaalea savi, seassa valkoista hiesua, tässä kerroksessa esiintyi omina ilmiönä ruskea läikkä ja kellertävä hiekkaisempi jälki.
- Y203, 40 - 70 cm. Keltainen hiesumaa, hiiltä seassa. Ei löytöjä.
- Y204, 70 cm - . Vaalea hiesu, jossa savea. Tulkittu pohjamaaksi.

Löydöt: Y200:ssa Tiiltä, sekä uutta lasia, fajanssia ja posliinia. Y202:ssa Uusi rautanaula, vyön hela, uutta posliinia, fajanssia ja ikkunanlasia, kaksi palaa punasavea, kummassakaan ei säilynyttä lasitusta.

Koekuoppa 3

X: 6676 433,2
Y: 2532 311,6
Z: 16,46 - 17,11

Kerrokset:

- Y300, 0 - 10 cm, turvekerros
- Y301, 10 - 60 cm, sekoittunut pintamaa, ks Y101, n 40-60 cm syvyydessä edelleen sekoittunutta, mutta vaalea osuus kasvaa. Löydöt jatkuvat n. 50 cm syvyyteen, tämän jälkeen esiintyy vielä hiiltä.
- Y302, 60 cm - . Vaalea hiesunsekainen pohjasavi.

Löydöt: Kaikki 301:stä. Hevosenkengän katkelma, rautanauvoja 5kpl, liitupiipun varsi, posliinipiipun pesä, uutta fajanssia, posliinia ja pullo- sekä astialasia, vaaleanvihreätä ikkunanlasia, lasittamaton punasavinen kylkipala, tiiltä, kuonaa, kvartsi-iskos.

Koekuoppa 4

X: 6676 441,26
Y: 2532 315,12
Z: 16,77 - 17,48

Kerrokset:

- Y 400, 0 - 5 cm. Pintamulta, kuiva, irtonainen, kiveä, n.10-15 Ø, ei löytöjä.
- Y 401, 5 - 15 cm. Vaaleanharmaa hiesumaa, tulkittu täytemaakerrokseksi, ei löytöjä.
- Y 402, 15 - 30 cm. Ed. vaaleampi hiesu, jossa savilinssejä. Vähän tiiltä seassa.
- Y 403, 30 - 65 cm. Sekoittunut krs. Ks. Y101, 301, mahd. myös Y201. Löydöt ajoittuu 1900-l asti.
- Y 404, 65 cm -. Vaalean harmaa tiivis savi. Puhdas pohjamaa.

Löydöt: 1800-1900-luvun alun lasipullon pohjapaloja, uutta fajanssia, posliinia ja pullo- sekä astialasia, vaaleanvihreätä ikkunanlasia, tiiltä, rautanaulan katkelma.

Koekuoppa 5

X: 6676 442,2
Y: 2532 306,7
Z: 15,81 - 16,57

Kerrokset:

- Y500, 0 - 10 cm pintamulta, tiiltä runsaasti
- Y501, 10 - 30 cm. Sekoittunut krs. Ruskea. Ks Y101, 301, 403.
- Y502, 30 - 60 cm, Edellistä vaaleampi, ks. Y302.
- Y 503, 60 - 70 cm, Vaalea hisunsekainen pohjasavi.

Löydöt: Piintamullassa (Y500) 4 rautanaulaa, punasavikeramiikan paloja, pullolasia, uutta posliinia ja fajanssia, tiiltä. Y502:ssa fajanssia, posliinia, tiiltä.

Koekuoppa 6

X: 6676 449,8
Y: 2532 319,2
Z: 16,28 - 17,06

Kerrokset:

- Y600, 0 - 5 cm. Pintamultaa, heti pinnassa kvartsi-iskos.
- Y601, 5 - 20 cm. Vaaleanharmaa hiesu/savi, pinnassa vaalempia läikkiä, (sama kuin 401) muuttuu vähitellen enemmän rusehtavaksi ja hiekankesäiseksi. Jatkuu kuopan länsikulmassa 60 cm asti. Sekoittunut kerros, jossa paljon 1900-luvun alun löytöjä.
- Y602, 20 - 65 cm. Vaalea savikrs. Vähän hiiltä seassa. Jonkin verran tiiltä.
- Y 603, Tiivis vaaleanharmaa puhdas pohjasavi.

Löydöt: Y600:ssa Rautnauloja, kvartsi-iskoks, pala palanutta savea, pullolasia. Y601:ssa Kaksi palaa punasavea, (toisessa vain lasittamaton ulkopinta säilynyt, toisessa pieni pala valkoista lasitusta sisäpinnassa), kvartsi-iskos, tiiltä, fajanssia, pullolasia, posliinia, (lehmän?) hammas.

Koepistoluettelo

Koepistot olivat laajuudeltaan n. 50x50 cm ja pääosin sijoitettuja pääilmansuuntien mukaisesti, paitsi koepistot 10 ja 11 jotka seurasivat päälinjan suuntausta. Ilmoitetut X- ja Y-koordinaatit (Suomen KJK, uusi) ilmaisevat pistojen lounaiskulman sijaintia kuopissa 1-9, ja kuoppien 10 ja 11:n keskipistettä map-info ohjelmassa tehdyn yleiskartan mukaan.

Koepisto nro 1

X: 6676 449,8
Y: 2532 300,9
Z: 15,85-16,32

Pvm: 6.10.2003
Kerrokset: Noin 25 cm asti vaaleanruskea sekoittunut kerros, jonka yläosassa savilinssi. Piston alin kerros koostui vaaleasta hiesusta
Löydöt: Ei löytöjä.

Koepisto nro 2

X: 6676 374,3
Y: 2532 359,8
Z: 15,23-15,77

Pvm: 7.10.2003
Kerrokset: 11cm pinnasta kostea savimaa, tämän alta 40cm kova, ruskea savi. Pohjalla harmaa savi, joka kairauksella todettiin jatkuvan syvempään.
Löydöt: Ei löytöjä.

Koepisto nro 3

X: 6676 368,8
Y: 2532 367,5
Z: 14,74-15,31

Pvm: 7.10.2003
Kerrokset: Noin 40 cm asti hiekkansekaista ruskeata savea, seassa vähän hiiltä, tämän alta maa muuttuu savisemmaksi . Raja epäselvä.
Löydöt: Kuonaa 1 kpl, tiiltä.

Koepisto nro 4

X: 6676 382,0
Y: 2532 358,0
Z: 14,00-15,58

Pvm: 7.10.2003
Kerrokset: Ruskea savi, tiiltä seassa n. 40 cm:n syvyyteen asti.
Löydöt: Rauta, n. 4,5 x 1,5 x 1cm. neliskulmainen poikkileikkaus.

Koepisto nro 5

X: 6676 375,4
Y: 2532 364,7
Z: 14,73-15,26

Pvm: 7.10.2003
Kerrokset: Noin 40 cm hiesunsekaista rusehtavaa savea jossa vähän tiiltä, pohjalla puhdas harmaa savi.
Löydöt: Rautapala.

Koepisto nro 6

X: 6676 360,6
Y: 2532 376,2
Z: 14,53-15,08

Pvm: 7.10.2003

Kerrokset: Harmaanruskea savi, seassa vähän tiiltä ja hiiltä. Kerros jatkuu n. 50cm syvän kuopan pohjaan asti, tiilet tosin vain ylempänä.
Löydöt: Rautanaulan katkelma.

Koepisto nro 7

X: 6676 352,7
Y: 2532 382,9
Z: 14,28-14,85

Pvm: 8.10.2003

Kerrokset: Pinnassa harmaanruskea savi, jossa vaaleampia läikkiä n. 20 cm asti, tämän alta n. 40 cm:n kerros hiekkansekaista savea.
Löydöt: Ei löytöjä.

Koepisto nro 8

X: 6676 344,0
Y: 2532 389,5
Z: 14,05-14,60

Pvm: 8.10.2003

Kerrokset: Hiesunsekainen harmaa savi, vähän hiiltä seassa.
Löydöt: Liitupiipun varsi, kvartsi-iskos, tiiltä.

Koepisto nro 9

X: 6676 338,4
Y: 2532 391,4
Z: 14,01-14,48

Pvm: 8.10.2003

Kerrokset: Hiesunsekainen harmaa savi, vähän hiiltä seassa. Pohjassa puhtaampi savi.
Löydöt: Ei löytöjä.

Koepisto nro 10

X: 6676 449,8
Y: 2532 300,9
Z: 14,44-14,90

Pvm: 8.10.2003

Kerrokset: 45 cm asti rusehtavanharmaa hiesunsekainen savi, jossa vähän hiiltä, piston pohjassa vaaleampi savi
Löydöt: Kirkas ikkunanlasisirpale, uutta fajanssia, pullolasia, punasavea, rauta(naula?), tiiltä, palamaton luu, kuonaa.

Koepisto nro 11

X: 6676 458,7
Y: 2532 304,6
Z: 14,92-15,34

Pvm: 8.10.2003

Kerrokset: Noin 30 cm paksu sekoittunut pintakerros, tämän alta harmaanruskeata savea.
Löydöt: Posliinia, pullolasia, tiiltä, palanut luu, kvartsiiskos (kaikki pintakerroksesta)

Liitteet

1. Karttaliite

- Yleiskartta 1:1000

- Koekuopat ja vaaitusluvut 1:150

- Ämmässuo - Kivenlahti, kaasuputken alustava linjaus. Kartan osa, mk 1:2000. Lähde: Suunnittelukeskus, VHT 1814-C3406 203

-Charta öfver Esbo gårds åker, Carl Hagström 1779. Lähde: Härö 1991:26 (Alkup. Suomen Kansallisarkisto, Maanmittaishallituksen maanmittausarkisto, B 7 9/1)

2. Kuvaliite

-Esimerkkejä löydöistä

-Mustavalkokuvalettelo

-Dialuettelo